

MATERIÁLY

FLUOR-POLYMERY

DRUH	TEPLOTA °C	PROTAŽENÍ %	ZATÍŽENÍ PŘI PŘETRŽENÍ N/mm ²
ETFE	150	200	45
FEP	240	400	27
MFA	240	400	27
PFA	260	300	28
PTFE	260	350	25

SILIKONY

DRUH	TEPLOTA °C	PROTAŽENÍ %	ZATÍŽENÍ PŘI PŘETRŽENÍ N/mm ²
MN	180	100	4
EI2	180	150	5
C22	220	250	7.5
THT	220	250	7.5
THT/T	250	350	8

POLYOLEFINY MODIFIKOVANÉ ZÁŘENÍM

DRUH	TEPLOTA °C	PROTAŽENÍ %	ZATÍŽENÍ PŘI PŘETRŽENÍ N/mm ²
F40-R	125	200	7
C35	125	200	9
C38	155	300	13

PVC

DRUH	TEPLOTA °C	PROTAŽENÍ %	ZATÍŽENÍ PŘI PŘETRŽENÍ N/mm ²
TM2 TRAS.	70	150	10
TM2	70	200	10
YM4	90	150	15

MATERIÁLY BEZ HALOGENŮ A S NÍZKOU EMISÍ KOUŘŮ

DRUH	TEPLOTA °C	PROTAŽENÍ %	ZATÍŽENÍ PŘI PŘETRŽENÍ N/mm ²
M1	70	125	9
ZM1	70	100	9

JINÉ TERMOPLASTY A ELASTOMERY

DRUH	TEPLOTA °C	PROTAŽENÍ %	ZATÍŽENÍ PŘI PŘETRŽENÍ N/mm ²
EI3	110	200	6.5
TPV	125	300	12
TPU	70	500	43

MATERIÁLY > Použití

	Elektromechanika		Osvětlení		Elektrické radiátory, trouby a kamna
	Použití s elektrickým odporem		Elektrické skříně a kabiny		Elektrospotřebiče
	Těžký průmysl		Lékařské použití		Lodní a železniční konstrukce
	Elektronika		Měření a nastavení		Zážehové okruhy
	Automobilové odvětví		Bezpečnostní okruhy		Topení a odmrazování

MATERIÁLY > Silikony

Mezi obecné vlastnosti silikonů náleží úplná absence barvy, zápachu, chutě, fyziologická stálost v čase a značná pružnost a elasticita při nízkých teplotách. Navíc silikony vykazují také značnou odolnost vůči:

- širokému rozsahu teploty (od -50°C do 200°C)
- slunečnímu záření
- korosivním chemickým činidlům

Fyzikální a mechanické vlastnosti

Silikon se vyznačuje následujícími vlastnostmi:

- neměnná pružnost a elasticita při extrémně nízkých teplotách (-60°C)
- stálost mechanických vlastností v širokém rozsahu teplot (od -60°C do $+180^{\circ}\text{C}$, až do 250°C)
- výborná odolnost vůči teplotám, vlhkosti, slunečnímu svitu a stálost vůči chemickým a fyziologickým látkám
- zvýšená odolnost vůči ohni a udržení izolace i po shoření
- nikoli toxické a korosivní kouře
- velmi dobré elektrické vlastnosti s málo významným kolísáním v širokém rozsahu teplot
- minimální absorpce vody i při vysokých teplotách a bez vlivu na dielektrické vlastnosti

Elektrické vlastnosti

Specifický odpor se pohybuje v intervalu mezi 10^{-6} u dobrého vodiče a 10^{+15} ohm*cm u izolantu: silikonový kaučuk má nejvyšší hodnotu. Dielektrická konstanta, dielektrická pevnost a výkonný činitel zůstávají prakticky nezměněny mezi extrémními teplotami -20°C a $+220^{\circ}\text{C}$. Obvyklé materiály se však se zvyšováním teploty a doby expozice rychle rozpadají.

MATERIÁLY > Termoplasty

POLYOLEFINY

Mezi polyolefiny patří: polypropylén (PP) je homopolymer získaný nepřetržitou polymerací za

přítomnosti katalyzátorů. Polymer je bezbarvý, bez zápachu a průsvitný. Má dobré fyzikální mechanické vlastnosti s minimální absorpcí a propustností vody a dobře odolává chemickým činidlům. Polyetylén (PE) je polymer etylénu, má dobrou chemickou stálost a odolnost vůči nárazu, velmi dobré elektrické vlastnosti, necitlivost na vodu a nízkou propustnost páry. Pokud je zesílený (XLPE), pak vykazuje zvýšený modul a odolnost při zátěži při vysokých teplotách a velmi dobrou odolnost při vzniku problémů creep a stress cracking.

Kopolymer etylén – acetat vinylu (EVA) je kopolymer získaný syntézou při vysoké teplotě. Obsah vinylacetátu může být nízký (10-15 %), střední (45 %), vysoký (70-90 %). Má dobrou pružnost, odolává nárazu zejména při nízkých teplotách, vykazuje dobré elastické protažení a dobrou schopnost absorbovat zátěž.

PVC

Polyvinylchlorid je beztvavý termoplastický polymer obsahující halogeny s velmi nízkým stupněm zbytkové krystaličnosti (max. 5 %). Díky výhodnému poměru kvalita / cena je PVC polymerem velké spotřeby. Vzhledem ke značné přítomnosti chloru je pod teplotou rozpadu nevznětlivý. Za tepla začleňuje velké množství změkčovadel, které způsobují, že jsou jeho vlastnosti podobné elastomerům. V pevném stavu je tvrdý, průhledný, vykazuje zvýšenou odolnost vůči chemickým činidlům, a to jak zásaditým, tak kyselým; je průměrně odolný vůči ketonům a alifatickým a aromatickým uhlovodíkům. Má zvýšenou odolnost vůči stárnutí. Při pokojové teplotě je pevný, vykazuje dobrou odolnost vůči stárnutí UV zářením, má průměrnou odolnost vůči nárazu, dobré elektrické vlastnosti, nepropouští vodu.

TERMOPLASTICKÉ ELASTOMERY (TPE)

TPE, které nás zajímají, jsou uretanové (TPU) a olefinové (TPV). TPU jsou kopolymery se střídáním pevných a elastomerických úseků; jsou dobře odolné vůči olejům, otěru, lze je vyrobit průhledné a vykazují dobrou přilnavost ke kovovým podkladům a dalším materiálům. TPV jsou získávány smícháním PP s EPDM a vykazují zvýšenou pevnost a teplotu změknutí v závislosti na procentuálním podílu PP přítomném ve směsi. Dobře odolávají teplotě, mají nízkou specifickou váhu a přijatelnou stálost vůči atmosférickým činidlům.

MATERIÁLY > Fluor-polymery

FEP - FLUOROVANÝ ETYLÉN PROPYLÉN

MFA - FLUOR-UHLIČITÁ PRYSKYŘICE HYFLON

PFA - PERFLUOR- ALKOXY PRYSKYŘICE

PTFE - POLYTETRAFLUORETYLÉN

Pryskyřice FEP - PFA - PTFE jsou fluor-uhličitě pryskyřice, jejichž původ se datuje rokem 1938, kdy se vědeckému týmu Dupontovi podařilo syntetizovat tento výjimečný materiál, který je tak kluzký, že k jeho povrchu skoro nic nepřilne. Odolával skoro všem tehdy známým chemickým sloučeninám; nepoškozuje se pájením a ve vlhku nepodléhá rozpadu, ani bobtnání.

Tento materiál ihned našel široké použití v průmyslu. Zejména byl často používán jako izolant elektrických vodičů, a to zprvu v civilním a později ve vojenském odvětví; umožnil i zvláštní použití v náročných klimatických podmínkách, to vše navíc při značném snížení hmotnosti a objemu, a tedy i významných ekonomických úsporách. Zatímco PTFE může být zpracováván pouze páskami nebo lisováním tlakem, FEP, MFA a PFA umožňují neustálé lisování, čímž se značně snižují výrobní náklady, a odpadají tak problémy s menšími kousky.

Technické vlastnosti

Použití fluor-uhličitých pryskyřic na izolace kabelových pláštů a elektrické vodiče je stále rozšířenější zejména tam, kde vzhledem ke zvláštním podmínkám nelze doporučit nebo dokonce ani dovolit použití obvyklých materiálů. Fluor-uhličitě pryskyřice FEP, MFA, PFA a PTFE mají tyto vlastnosti:

- **vysoká tepelná odolnost:** jsou použitelné ve stálém provozu až do 260 °C (druhy PTFE a PFA), více jak 240 °C (druh MFA) a 205°C (druh FEP)
- **výjimečné izolační vlastnosti:** výjimečná dielektrická pevnost a stálé dielektrické vlastnosti
- **chemická stálost:** odolnost při styku se skoro všemi chemickými výrobky a žádná absorpce vlhkosti
- **vynikající stálost vůči povětrnostním vlivům:** necitlivost vůči vlivu oxidace, vystavení slunečnímu svitu, vlhkosti, teplotním změnám a obecně všem vnějším vlivům
- **dobré mechanické vlastnosti:** houževnatost a pružnost i při velmi nízkých teplotách, absence jevů, jako je křehkost, trhliny, otěr
- **nízký třecí koeficient:** jsou to nekluzčí dosud známé pevné látky

- **odolnost vůči záření:** to je důvod jejich širokého použití v kosmickém výzkumu

Fluor-uhličité pryskyřice FEP, MFA, PFA mají navíc výhodu v tom, že mohou být lisovány do dlouhých kusů a dále, že použití vodičů z postříbřené a poniklované mědi není nezbytně nutné.

Elektrické vlastnosti

- Dielektrická konstanta: velmi stabilní v širokém pásmu teplot a frekvencí
- Dielektrická pevnost: je vysoká a nepodléhá změnám ani vlivem teplot, ani tepelného stárnutí
- Odolnost vůči povrchovému oblouku: je vysoká a není ovlivněna tepelným stárnutím

Použití

Z vlastností těchto materiálů je zřejmé, jak obtížné by bylo vyjmenovat všechna specifická odvětví jejich použití: ta sahají od výroby letadel a raket po kalkulačky a telekomunikace a od chladírenského průmyslu až po obráběcí stroje.

Vysoká tepelná odolnost (odolnost vůči pájení) umožňuje značné omezení odřezků při všech složitých a kompaktních montážích, kde časté a třeba nepohodlné pájecí práce obvykle obnášejí velká rizika poškození izolace.

Snadnost "oloupání" minimalizuje časy na kabelování; velmi dobré elektrické a tepelné vlastnosti spolu s dobrou mechanickou odolností při vysokých teplotách umožňují snížení hmotnosti a objemu kabelování.

Existence mnohých norem MIL, jež předepisují a stanovují standardy pro různé druhy kabelů (s jedním a více vodiči), které používají tyto materiály jako izolanty, umožňují technikovi spoléhat se na obecně uznávaná projektová kritéria a vysoce zhodnotit své provedení.